

ETHISCH KOMPAS

Dit ethisch kompas werd opgemaakt door Yvonne Denier, Mark Vlaeminck & Ignaas Devisch in opdracht van de taskforce COVID-19 ZORG van de Vlaamse Overheid omtrent de bezoeksregeling in tijden van corona. De regenbOog vzw gebruikt dit kompas om richting te geven aan haar CORONA-veiligheidsbeleid.

De coronacrisis plaatst ons voor specifieke ethische uitdagingen wanneer het gaat om de concrete vormgeving - en geleidelijke aanpassing - van het **deelnemersregelingskader** in de sectoren van zorg en welzijn. Bij dat proces dat zijn richting zoekt, helpt een **ethisch kompas**.

Het Noorden van dit ethisch kompas is de **kernvraag**: “Hoe bevorderen onze keuzes het welzijn en de waardigheid van elke unieke persoon (i.c. deelnemers, hun naasten, de begeleiders) in afweging met het algemeen belang van de samenleving?”

Antwoorden op die kernvraag gelden op het **microniveau** van de concrete, individuele en specifieke zorgcontext, op het **mesoniveau** van de teams en de organisatie en op het **macroniveau** van de bredere samenleving en het beleid.

Hierbij gaan we **waarden** afwegen die we als gewichten op een weegschaal plaatsen. In tijden van corona liggen dan in de schaal:

- de **noden van de mensen** (Wat is er heel concreet nodig? Dit is individu-gericht en bekeken vanuit een breed en holistisch biopsychosociaal perspectief);
- een zo laag mogelijk **besmettingsrisico** nemen en zo weinig mogelijk bijdragen aan de verspreiding van het **virus** (dit is maatschappijgericht en betreft de veiligheidsfactor & de volksgezondheid);
- de **mogelijkheden** van het **personeel** en de **organisatie** in hun specifieke werkingscontext (Hoe kunnen we dit waarmaken in de concrete praktijk?).

Dat zijn de gewichten op onze schaal waarbij het **menswaardig** karakter van onze keuzes (de menselijkheidfactor) altijd centraal moet staan. Het vinden van een goed **evenwicht** tussen menselijkheid en veiligheid is essentieel.

Het maken van ethische keuzes gebeurt niet in het ijlle. In de huidige coronacrisis moeten we rekening houden met **vier spanningsvelden**:

1. Het spanningsveld tussen **maatschappelijk belang** (de volksgezondheid) & het **individuele belang** (de persoons- en relatiegerichtheid van de zorg, de warmmenselijke factor & factor van nabijheid)
2. Het spanningsveld tussen **weldoen ('Beneficence')** en **niet-schaden ('Non-Maleficence')**
3. Respect voor **autonomie van mensen (individuele keuzevrijheid)** en de ruimte voor deze vrijheid vs. het **inperken** ervan in het kader van het algemeen belang (i.c. de volksgezondheid).
4. Het garanderen van **sociale rechtvaardigheid** (niet enkel bij de verdeling van voordelen, maar ook bij het opleggen van restricties)

Het maken van ethische keuzes veronderstelt ook altijd **maatwerk**, specifiek toegespitst op individuele contexten en organisaties. Dit maatwerk krijgt concreet vorm aan de hand van de vier volgende vragen van de zorgethiek:

1. **Wat is er nodig?** D.w.z.: wat wil de **deelnemer**? Familie en naasten? Op vlak van deelname: hoe zien zij dat? Hoe willen ze dit doen? Wie wil dat? Wanneer?
2. **Hoe kunnen we hieraan tegemoet komen? Hoe organiseren** we dat concreet? Diverse concrete en pertinente vragen dienen zich aan.
3. **Hoe kunnen we dat zo professioneel en deskundig mogelijk doen?** Dat betekent rekening houdend met de letterlijke gezondheidsrisico's verbonden aan covid-19.
4. **Dat wat we doen, helpt het ook?** We zorgen voor **opvang en nazorg** na deelname, dat betekent dat we tijdens het gehele proces nagaan of hetgeen we doen en organiseren op vlak van deelname ook daadwerkelijk tegemoetkomt aan de noden en wensen van de deelnemer en naasten, gegeven de huidige omstandigheden van de coronacrisis.

Elke zo gemaakte **keuze** moet altijd **samengaan** met veel en duidelijk **communiceren** & helder **informer**. Immers, een goede bezoekenregeling, of (stapsgewijze) aanpassing ervan staat of valt met goede communicatie en heldere informatie, zowel naar de bewoners/cliënten en de medewerkers. De communicatie gaat in op mogelijkheden, maar ook op grenzen. Duidelijkheid en duiding staan altijd voorop.

Wat is onze **globale ethische opdracht**?

We dienen ons allen te engageren, op de drie niveaus (micro, meso & macro), tot een **constructief-kritische** houding die bewaakt dat alle bevolkingsgroepen hierin op een **rechtvaardige wijze** worden behandeld. De **ethische kernvraag** die ons hierbij begeleidt, en die we herhalen, blijft: "Hoe bevorderen onze keuzes het welzijn en de waardigheid van elke unieke persoon (deelnemers, hun naasten, de begeleiders) in afweging met het algemeen belang van de samenleving?" Dat is onze toetssteen.

Dit doen we **proportioneel & stapsgewijs**. Samen blijven meedenken en meezoeken naar goede uitwegen, in de geest van **samenwerking en overleg** met alle stakeholders om zo het meest menswaardige te realiseren in deze ongeziene omstandigheden.

Deze nota werd, in opdracht van de taskforce COVID-19 zorg, opgesteld door Yvonne Denier, Marc Vlaeminck en Ignaas Devisch.

(enkele aanpassingen in de tekst zijn gebeurd om te verwijzen naar de specifieke werking in de regenbOog vzw)